Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University

Criterion III – Research, Innovations and Extension

Key Indicators - 3.4 Research Publications and Awards

Metric No.	
3.4.6	*Number of books and chapters in edited volumes published during the year*

3.4.6 Number of books and chapters in edited volumes published per teacher during the year

3.4.6.1: Total number of books and chapters in edited volumes / books published, and papers in national/international conference-proceedings during the year

Sr. No.	Name of the teacher	Title of the book/chapters published	Title of the paper	Title of the proceedings of the conference	Name of the conference	National / International	Year of publication	ISBN/ISSN number of the proceeding	Affiliating Institute at the time of publication	Name of the publisher
1	Dr.U.K.H. Bangi	sodium silicate based arogel by ambeint prseeure drying	Springer handbook arogel	Springer hanbook Aerogel	NIL	Ineternational	2023	NIL	PAH Solapur University, Solapur	Springer
2	Dr M.J. Patil	" Junnar and Surrounding"	NIL	NIL	NIL	National	19-Mar-23		PAH Solapur University, Solapur	Modern Printing Press, Solapur.
3	Dr. Shivsharan Rohini Ravindra	Environmental Studies	NIL	NIL	NIL	National	2022	9789355156471	DBF Dayanand College of Arts and Science, Solapur.	Book Rivers
4	Ovhal. V. V	Blcok Chain	Blcok Chain Towards a Sustainable Banking	Proceeding on Virtual Currencies	33th Annual Conference of Shivaji University Economics Association Kolhapur	National	2023	ISBN- 978-93-5780-325-0	Shivaji University, Kolhapur	Shivarth Publication Kolhapur
5	Dr. Manali Kane	Purananna- Ek Amrut	NIL	NIL	NIL	National	2022-23	978-13-87468-87-4	PAHSUS	School of Allied Health Sciences
6	Dr. Abhijeet Jagtap	Hospital Management	NIL	NIL	NIL	National	2022-23	978-93-95596-10-7	PAHSUS	Prime Publication House
7	Zumbare Vijaykumar	Lets Learn Pali Language	NIL	NIL	NIL	National	2022	978-81-952834-2-2	PAHSUS	Girija Publication, Solapur
8	Dr. Elangadi G.R.	Anubhav	Kayaka Nisteya Sharan Dampatigalu	NIL	NIL	National	2023	978-93-92427-02-2	PAHSUS	Basu Prakashan, Dharwad
9	Dr. Gholap Datta	Pachola Pannashi Nantarche Aklan	Pachola Pannashichya Nimittane	NIL	NIL	National	2023	978-93-84470-78-4	PAHSUS	Aksharwangmay Prakashan, Pune
10	Dr. Tadaval S. V.	Shodha Sankathan	Solapur Jilhyatil Kannada Horatgararu	NIL	NIL	National	2023	978-93-57777-550-2	PAHSUS	Government First Grade College,Rampur

Sodium Silicate-Based Aerogels by Ambient Pressure Drying

16

A. Venkateswara Rao, Shanyu Zhao, Gerard M. Pajonk, Uzma K. H. Bangi, A. Parvathy Rao, and Matthias M. Koebel

Contents

16.1 Introduction 393
16.1.1 Sodium Silicate Chemistry and Technical Relevance 394

16.2 Comparison of Commonly Used Synthetic Methods 396
16.2.1 Evolution of Different Sodium Silicate-Based APD Aerogels 396
16.2.2 Summary of Commonly Used Synthetic Methods 403
16.2.3 Waterglass-Based Aerogel Composites 404

16.3 Materials Properties 405
16.3.1 Effect of the Silica Concentration in the Sol 406
16.3.2 Effect of Sol pH 407
16.3.3 Effect of Aging (t_a) Period 408
16.3.4 Effect of Solvent Exchange 408
16.3.5 Silylating Agents and the Hydrophobization Treatment Duration 409
16.3.6 General Comments About Parameter Optimizations 410

16.4 Applications and Commercialization 411

16.5 Summary 411

References 412

A. V. Rao · A. P. Rao
Air Glass Laboratory, Department of Physics, Shivaji University, Kolhapur, Maharashtra, India

S. Zhao (✉)
Building Energy Materials and Components Laboratory, EMPA, Swiss Federal Laboratories for Materials Science and Technology, Dübendorf, Switzerland

Department of Chemistry, Brown University, Providence, RI, USA
e-mail: Shanyu.zhao@empa.ch

G. M. Pajonk
Laboratoire des Matériaux et Procédés Catalytiques, Université Claude Bernard Lyon 1, Villeurbanne, France

U. K. H. Bangi
Department of Physics, PAH Solapur University, Solapur, India

M. M. Koebel (✉)
Building Energy Materials and Components, Laboratory for Building Technologies, Empa, Swiss Federal Laboratories for Materials Science and Technology, Dübendorf, Switzerland
e-mail: matthias.koebel@empa.ch; m.koebel@siloxene.com

Abstract

Silica aerogels are the most commercially relevant aerogel materials. By volume, supercritically dried blanket composites are still leading global sales by a substantial amount; however, particle-based aerogels such as granulate and powder are cost-competitive alternatives. This chapter summarizes the last three decades of research and industrial process development in the field of "low-cost," sodium silicate-based aerogel preparation by means of ambient pressure drying, illustrating key developments and milestones in both academic research and process engineering fields. Key process steps such as gelation, aging, hydrophobization, and APD drying are analyzed in detail in the context of feasibility, simplicity, product quality, and scalability. The chapter finishes with a brief discussion of key process parameters and their effect on the physical properties of the obtained aerogel materials as well as a current snapshot of the most promising applications for particle-based aerogels.

Keywords

Sodium silicate · Waterglass · Ambient pressure drying · Hydrophobization · Parameter optimizations · Commercialization

16.1 Introduction

Commercially available aerogel materials today are primarily of the silica variety. The importance of this particular chemistry rests on two main pillars, namely the availability of inexpensive silica precursors and compatible silane hydrophobes as well as their early scientific discovery and academic relevance. Silica aerogels were first prepared by S. S. Kistler at the College of the Pacific, in 1931, using sodium silicate as a precursor and supercritical drying [1]. However, the more elaborate and time-consuming supercritical drying procedure, coupled with the discovery of simpler preparation routes for porous silicates,

© Springer Nature Switzerland AG 2023
M. A. Aegerter et al. (eds.), *Springer Handbook of Aerogels*, Springer Handbooks,
https://doi.org/10.1007/978-3-030-27322-4_16

JUNNAR & SURROUNDING

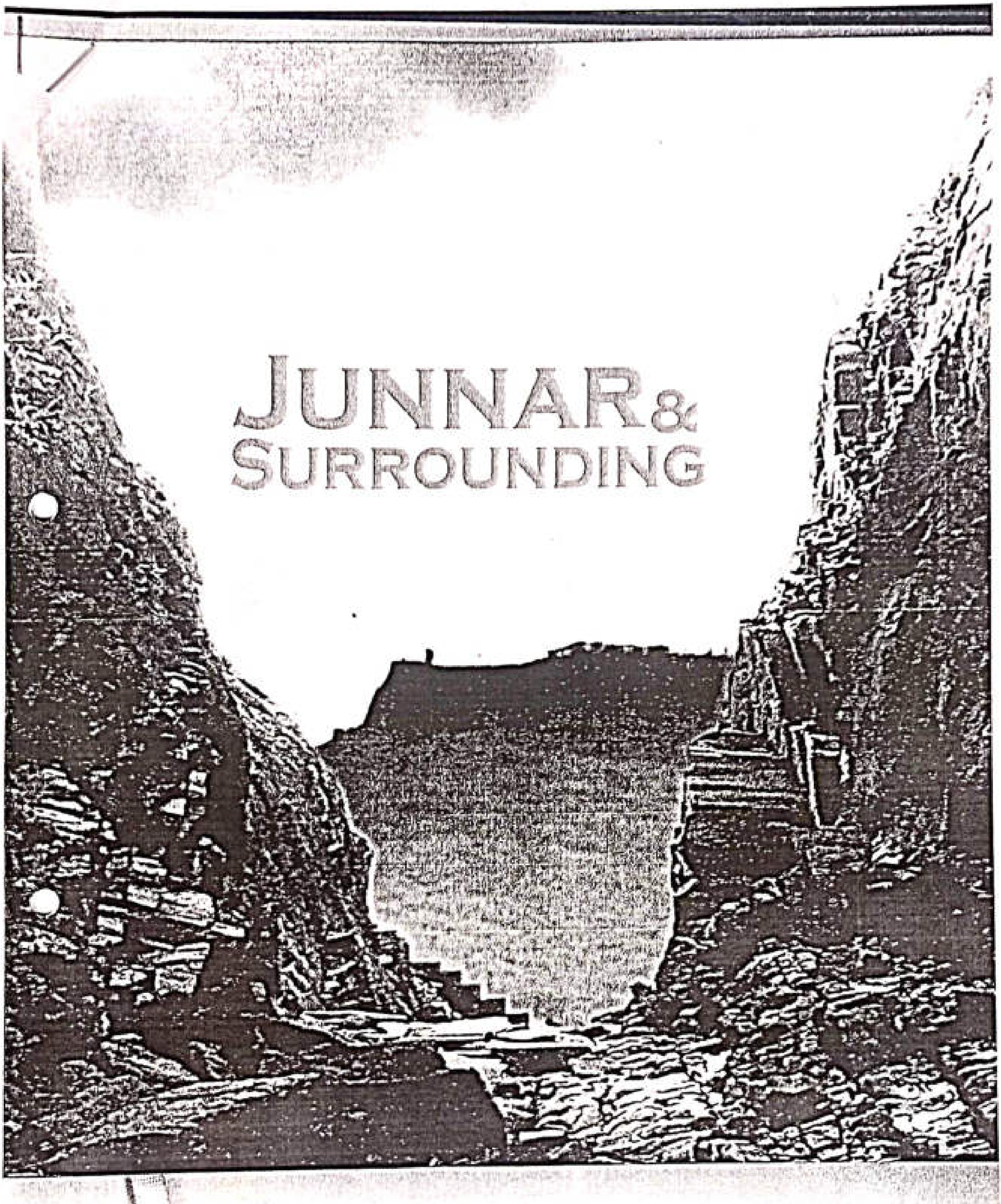

Punyashlok ... Holkar Solapur University, Solapur • School of Social Sciences •
NAAC Accredited 2015 B Grade (CGPA 2.62)

JUNNAR & SURROUNDING

Junnar & Surrounding

First Edition
19 March 2023

© All Rights @
PAH Solapur University, Solapur, Maharashtra

Dr. Maya J. Patil
HoD. A.I.H.C. & Archaeology
School of Social Sciences
P.A.H. Solapur University, Solapur

Dr. Shrikant Ganvir
Assistant Professor
Deccan College & PGRI,
(Deemed University), Pune

Photographs By
Dnyaneshwar Zarkar

Book Design By
Rohit Jogipethkar
Mo. 9175541219

Printed at
Modern Printing Press,
Solapur

Price : 500/-

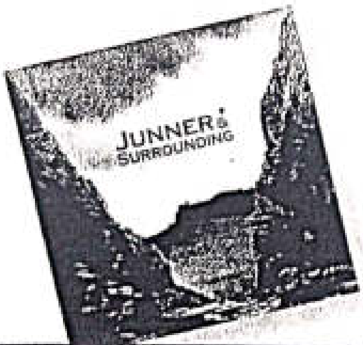

INDEX

Geological Background	14
Historical Background	16
Junnar Excavations	19
Caves Architecture of Junnar	22
1) Naneghat Cave	
2) Tulja Leni	
3) Ganesh Leni	
4) Bhoot Leni	
5) Amba-Ambika Leni	
6) Bhimashankar Leni	
7) Shivneri Leni	
Temple Architecture of Junnar	64
1) Nageshwar Temple	
2) Kukdeshwar Temple	
3) Brahmanath Temple	
4) Vigneshwar Temple	
Forts Architecture of Junnar	86
1) Shivniri Fort	
2) Jivdhan Fort	
3) Hadsar Fort	
4) Chavand Fort	
5) Narayangad Fort	
Medieval Architecture of Junnar	124
1) Habshi Gumbaj	
2) Habshi Mahal Hapusbag	

School of Social Sciences, Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur
NAAC Accredited 2015 'B' Grade (CGPA 2.62)

ENVIRONMENTAL STUDIES

BOOK RIVERS
WE CREATE READERS

OF PUBLICATION
CERTIFICATION

This is to Certify That *ENVIRONMENTAL STUDIES*
By. Dr. Ayan Das Gupta, Dr. Ripon Bhattacharjee, Dr. Rohini Ravindra Shivsharan, Dr. Ashish Malik
Published with ISBN *" 978-93-5515-647-1"*

We Heartily Congratulate You For The Successful Publication

www.bookrivers.com

24th Dec 2022

DATE

Director
School of Life Sciences
Punyashlok Ahilyadevi Holkar
Solapur University, Solapur

Varun Mishra
Founder of Book Rivers

ISBN: 978-93-5780-325-0

BLOCK CHAIN TOWARDS A SUSTAINABLE BANKING

PROF. (DR.) P. S. KAMBLE[1], SENIORPROFESSOR, DEPARTMENT OF ECONOMICS, SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

DR. VISHAL VISHNU OVHAL[2], ASSISTANTPROFESSOR, MASTER OF RURAL STUDIES, SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

DR. RANI SHRIRANG SHINDE[3], ASSISTANT PROFESSOR, DEPARTMENT OF ECONOMICS, YASHWANTRAO CHAVAN COLLEGE, PACHWAD, SATARA

KEYWORDS

Block Chain, Banking, Security, Unethical Practices, Distributed Ledger.

ABSTRACT

The 21st Century is all about technology. People are open to accepting new technologies as the need for modernization is increasing every single day. Block chain is one of those new and revolutionary technologies that will have a significant impact on each sector of economy. Block chain is a data structure that stores transactional records while also ensuring security, transparency, and decentralization. There is a digital signature on every transaction on a block chain, which proves the authenticity of the block chain. In a Block Chain, data is stored which is tamper-proof and cannot be changed as it uses encryption and digital signatures. To change a record on a Block Chain, one needs to change several records, and one needs to change the distributed ledger. That's why it's quite impossible to change the data which has already been entered into a Block Chain. The Block Chain is a technology that will allow transactions simply, safely, effectively, and also safely. This is a very promising technology. It's already in a lot of places. It can also solve any problem in the banking sector. This technology became famous after introducing the first cryptocurrency, which is known as ***'bitcoin'***. Right now, there are many unethical practices (unethical fund transfer, data hacking, ledger maintenance etc.,) are connected to present Indian banking system, but the Block Chain can solve these problems. This paper will demonstrate transacting over a secure, Block Chain-based network and therefore eliminate the need for intermediary entities. This paper is a review-based paper that provides the application and opportunities of the Block Chain in the banking sector of economy. The purpose of this paper is to provide a review of the application and opportunities of the Block Chain for a secure economy. In this review investigation and analysis of this paper at the beginning, related work from other authors in the same fields has been discussed. Then the working mechanism of the Block Chain technology has been introduced with analysis. The uses of Block Chain technology for secure bank sector have been discussed. The main achievement of this paper is to demonstrate how the Block Chain works for eliminate the unethical practices and how it can be useful in the secure banking transaction.

INTRODUCTION:

The Block Chain is a new technology that has generated a lot of buzz in recent years. It's almost impossible to talk about recent technologies ignoring the term "Block Chain". A Block Chain is a technology that allows digital data to be stored in a public, shared database. It is essentially nothing more than a series of immutable blocks. All sorts of apps for Banks can be served with these immutable blocks. "Block Chain has the potential to change the current regular processes to a secure and efficient process that will be completely transparent and fast. This technology is well known as the cryptocurrency (Bitcoin)'s backbone technology. During 2018, it was seen that everywhere, from gaming to banking and everything in between, there were uses of the Block Chain. It was 2017 when the "jump-out-of-the-cake" moment on the Block Chain was held" ***(Thulya, P., 2020).*** "Nowadays, everywhere and in every tech block, it is seen that Block Chain is mentioned multiple times. It was not known to all before. But recently, as the Block Chain has been showing so much potential, it has become familiar to many people. In almost every sector, people are working so that they can use this amazing technology to solve their problems. Some people actually believe that banking and block chains do not belong together" ***(Harshitha, Shashidhar, & Roopa, 2021).*** Block Chain

3.4.6

Hospital Management

Dr. Abhijeet Jagtap

The book hospital management tries to deliver information on a multitude of services offered by hospitals. Being matrix organization providing a range of healthcare and allied services to people, it is necessary to understand different components of hospital system. This book is especially designed for hospital management students with a special consideration of different topics as per the latest syllabus prescribed by various universities. This book is also helpful for medical and nursing graduates to enhance their knowledge.

Edition : September 2022
ISBN : 978-93-95596-10-7

MRP : ~~₹ 995/-~~

Offer Price : 900/-

Prime® Publishing House

Jalgaon | Pune | Kolhapur

- 0257-2235520 | 9665626717
- primepublishinghouse@gmail.com

Exclusive Distributor :
Prashant Book House, 3, Pratap Nagar, Jalgaon
Contact : 0257-2232800

Google Pay No.
89 99 23 45 56

ऑनलाइन गुगल पे / फोन पे द्वारा पैसे भरावे. नंतर आपला संपूर्ण पत्ता व पेमेंटचा स्क्रीन शॉट व्हॉट्सअॅप करावा.

Holkar Solapur University
School of Allied Health Science

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

पूर्णान्न - एक अमृत

संपादिका- डॉ. मनाली काणे

व्हिजीटींग फेलो, युजीसी

Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur ★
School of Allied Health Science

पूर्णान्न - एक अमृत

डॉ. मनाली काणे
संपादक

डॉ. अभिजीत जगताप
समन्वयक
अलाइड हेल्थ सायन्स

श्रीमती पूजा गायकवाड
सदस्य

अक्षर जुळणी व मुखपृष्ठ
संपदा क्रिएशन्स

Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur ★
School of Allied Health Science

School of Languages & Literatures

Books and chapters in edited books published :

Sr. No	Name of the teacher	Title of the book/chapters published	Title of the paper	Year of publication	ISBN/ISSN	Name of the publisher
1	Zumbare Vijaykumar	Lets Learn Pali Language		2022	978-81-952834-2-2	Girija Publication, Solapue
2	Dr. Elangadi G.R.	Anubhav	Kayaka Nisteya Sharan Dampatigalu	2023	978-93-92427-02-2	Basu Prakashan, Dharwad
3	Dr. Gholap Datta	Pachola Pannashi Nantarche Aklan	Pachola Pannashichya Nimittane	2023	978-93-84470-78-4	Aksharwangmay Prakashan, Pune
4	Dr. Tadaval S. V.	Shodha Sankathan	Solapur Jilhyatil Kannada Horatgararu	2022	978-93-57777-550-2	Government First Grade College,Rampur

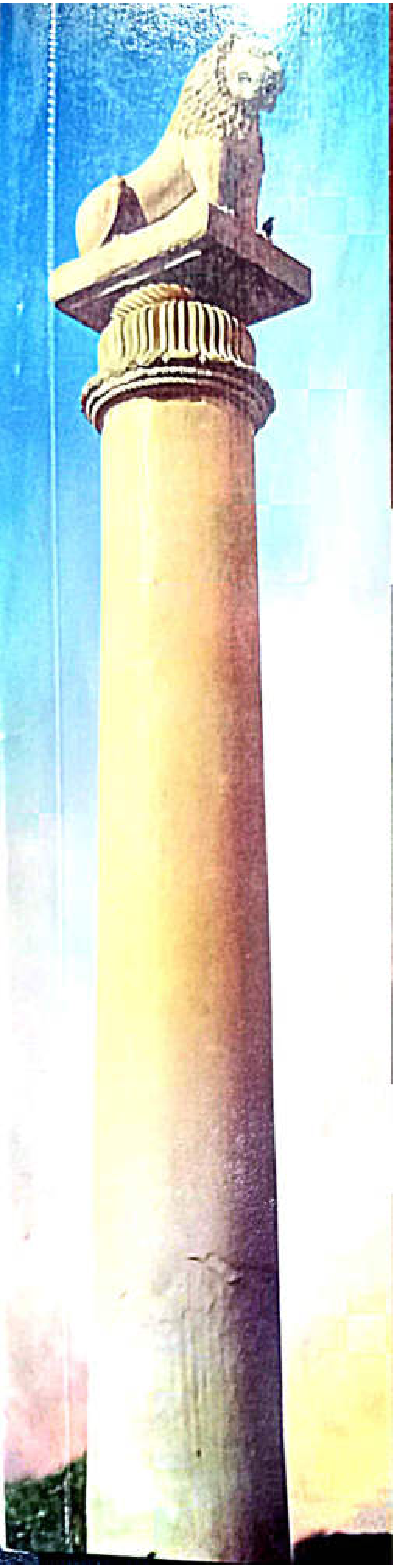

चला पालि भाषा शिकू !

Let's LEARN *Pāli* LANGUAGE!

𑀅 अ 𑀆 आ 𑀇 इ 𑀈 ई 𑀉 उ 𑀊 ऊ 𑀏 ए 𑀑 ओ

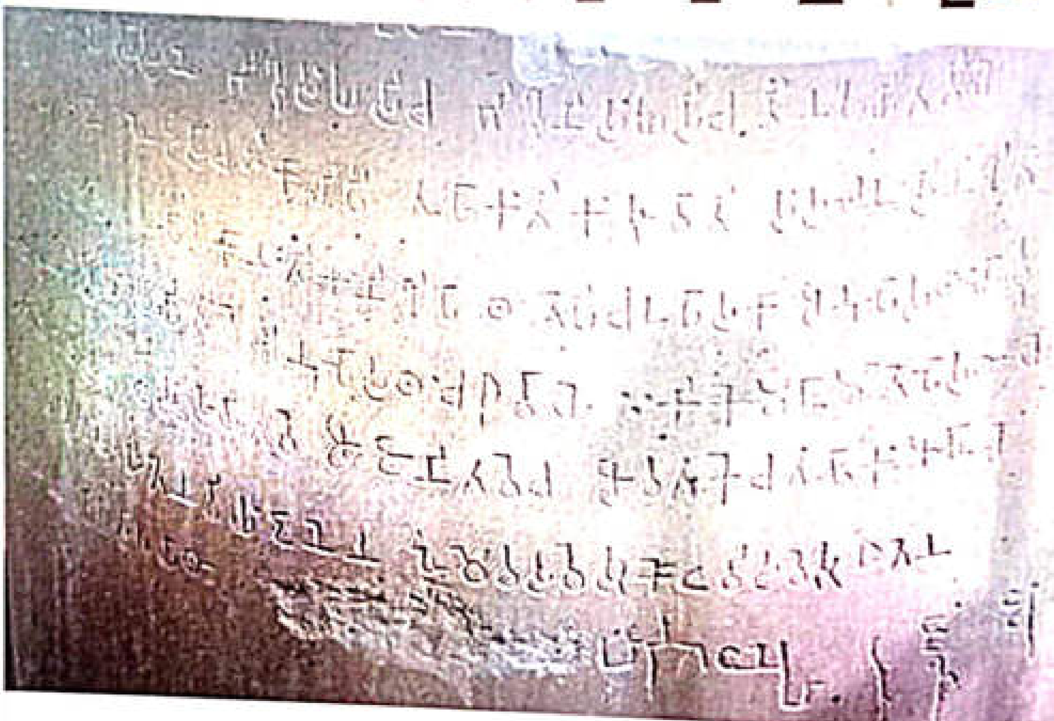

A 𑀅 Ā 𑀆 I 𑀇 Ī 𑀈 U 𑀉 Ū 𑀊 Ē 𑀏 Ō 𑀑

लेखक

विजयकुमार शकुंतला बुद्धप्पा झुंबरे

(पालि भाषा आचार्य)

गिरिजा प्रकाशन, सोलापूर

विजयकुमार शकुंतला बुद्धप्पा झुंबरे

एम.ए.बी एड. (इंग्लिश) सेट,

एम.ए.पालि अँण्ड बुद्धिझम नेट

सुमधुरं सरलं पालि भासा

प्राध्यापक विजयकुमार झुंबरे यांनी **'चला पालि भाषा शिकू !'** या विषयावर जनमानसाला समजेल, उमजेल अशा भाषेमध्ये अतिशय सहज सोप्या माध्यमातून या पुस्तकाची मांडणी केलेली आहे. या पुस्तकामध्ये पालि मुळाक्षरे, स्वर परिवर्तन, व्यंजन परिवर्तन, पालि अठ्ठखडी, अंकमाला, वचन, तसेच शरीरावयव, प्राणी, फुले, फळे, भाजीपाला, वाहने, नाती, दिवस, महिने, रंग इत्यादींची व्यवहारातील पालि भाषेतील नावे मराठी आणि इंग्रजी भाषेच्या माध्यमातून अनुवाद करून त्याचे योग्य उच्चारण यासंदर्भात विस्तृत असे सोप्या भाषेत विवेचन केलेले आहे तसेच पालि भाषा विद्यार्थ्यांना आत्मसात करण्यासाठी या पुस्तकामध्ये पालि सुत्तांचे परिच्छद घेवून त्याचे अनुवाद केले आहे. सदरचे पुस्तक हे नव्याने पालि भाषा शिकू इच्छिणाऱ्या सर्वसामान्यांसाठी अतिशय मार्गदर्शक स्वरूपाचे असणार आहे. श्री. विजयकुमार झुंबरे हे गेली चार वर्षे पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठाच्या पालिभाषा विभागात सहायक प्राध्यापक म्हणून काम करत आहेत. त्यांची पालि भाषेचा प्रचार आणि प्रसार करण्याची जी तळमळीची भावना होती त्याचेच फलित म्हणून हे पुस्तक आता वाचकाच्या हाती प्राप्त झाले आहे. या पुस्तकातून नवशिक्षितांना पालि वाक्य रचना करणे, शब्दांची ओळख करून घेणे तसेच शब्द आणि वाक्यरचनेतून एखादा परिच्छेद तयार करणे, एखाद्या पालि परिच्छेदाचे अनुवाद करणे या संदर्भात कौशल्य प्राप्त होणार आहे. या कौशल्याचा उपयोग करून पालि भाषेतील बुद्ध धम्मासंदर्भातील जे अथांग ज्ञान आहे ते वाचण्यासाठी आणि आत्मसात करण्यास विद्यार्थी पात्र होणार आहेत.

यासाठी सदरचे पुस्तक हे विद्यार्थ्यांना, संशोधकांना आणि धम्मसंस्कार करणाऱ्या अनुयायांना अतिशय उपयुक्त ठरणार आहे.

डॉ. प्रभाकर नागनाथ कोळेकर

सहायक प्राध्यापक

प्राचीन भारतीय इतिहास संस्कृती आणि पुरातत्व शास्त्र

प्रकाशक

गिरीजा प्रकाशन

सोलापूर.

दानमूल्य : ₹ 150

978-81-952834-2-2

चला पालि भाषा शिकू

आयन्तु पालि भासं सिक्खाम ।

विजयकुमार शकुंतला बुद्धप्पा झुंबरे
ब्लॉक नं. - 37, राजहंस नगर,
शिवाजीनगर, बाळे,
सोलापूर - 413255.
+91 89564 87035
vijayzumbaregmail.com

© लेखकाधिन

विशेष टिप : ह्या पुस्तकातील सर्व छायाचित्र (Images) हे Google च्या सर्च इंजिन मधून घेतले आहेत. 'Image by Freepik', 'Image by Pixabay', 'Image by Pexels', 'Image by amazon', 'indiatvnews.com', 'Image by healthbenefitstimes.com' & 'Image by deccanherald.com' हे यांच्या सौजन्याने घेतलेली आहेत.

प्रकाशन : **गिरीजा प्रकाशन**
26 B, बालाजी सोसायटी,
कुमठा नाका, सोलापूर - 413003.
Mo. : 7020778709 | Email : girijapublication@gmail.com

मुखपृष्ठ : अमोल सुरवसे
मुद्रक : गिरीजा प्रकाशन, सोलापूर
आवृत्ती : 25 डिसेंबर 2022
दानमूल्य : ₹ 150/-

ISBN : 978-81-952834-2-2

विशेष अनुज्ञा : हे पुस्तक **'पालि भाषा'** प्रचार आणि प्रसारासाठी आहे. लोकहित आणि लोककल्याण हेतू यातील समाविष्ट लेख उपयोगात आणण्यास काही हरकत नाही.

साभार !

अनुक्रमाणिका

१.	पालि मुळाक्षरे (मूल अक्खरमाला, वण्णमाला)	२१
२.	पालि अठ्ठखडी (आठखडी)	२९
३.	जोडाक्षरातील पालिशब्दातील काही बदल	३७
४.	पालि अंकमाला	३८
५.	वचन - पुरूष - लिंग	४३
६.	पालि वाक्यावली	४८
७.	पालि क्रियापद	५५
८.	ञातका (जातका) (नाती)	५६
९.	पालि सल्लापो (साधारण संभाषण)	५७
१०.	दिवस - महिने	६२
११.	अहं को ? = (मी कोण ?)	६३
१२.	सरीरावयव (शरीरावयव) आणि वण्ण (रंग)	६५
१३.	फलाफलानि (फळांची नावे)	६७
१४.	पालि वाक्य चित्रावली	६९
१५.	साकानी (भाजीपाला)	७१
१६.	पालेतब्ब पाणिनो (पाळीव प्राणी)	७४
१७.	वनज पाणा (वन्य प्राणी)	७६
१८.	पक्खीनो (पक्षी)	७८
१९.	वाहनानि (वाहने)	८०
२०.	उतारा वाचन	८३
२१.	पालि निबंध	९२
२२.	सराव (वायामा)	९३
२३.	पालि शब्दार्थ	९६
२४.	संदर्भ सूची	९८

ಅನುಭಾವ

(ಶರಣರು ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ದಾರ್ಶನಿಕರು)

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ.ವೀಣಾ ಹೂಗಾರ

ಸಂಪಾದಕರು

ಅನುಭಾವ

(ಶರಣರು ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ದಾರ್ಶನಿಕರು)

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ವೀಣಾ ಹೂಗಾರ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಶಿವಾನಂದ ಬ. ಟವಳಿ
ಡಾ. ರಹಮಾನ್ ಗೊರಜನಾಳ
ಶ್ರೀ ಬಾಬು ಬೆಣ್ಣೆ

ಬಸು ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ

ಸಾ॥ ಬಮ್ಮಿಗಟ್ಟಿ, ತಾ॥ ಕಲಘಟಗಿ ಜಿ॥ ಧಾರವಾಡ-581204
ದೂ.ಸಂ.: 8722141801,9738664877 Email-basuprakashana@gmail.com

ANUBHAAVA

Chief Editor	:	**Dr. Veena Hugar** HOD, Dept. of Kannada, KLE'S SM College, Dharwad.
Editors	:	**Dr. Shivanand B. Tavali,** Lecturer, Dept. of Kannada, J.S.S. College, Dharwad.
		Dr. Rahiman Gorajnal, Lecturer, Dept. of Kannada, KLE'S SM College, Dharwad.
		Dr. Babu Benni, Lecturer, Dept. of Kannada, KLE'S SM College, Dharwad.
Published by	:	**Basu Prakashana, Dharwad** , At:Po: Bammigatti, Tq: Kalaghatagi, Dist: Dharwad -581204 Cell No.- 9738664877 Email-basuprakashana@gmail.com
Rights	:	Publisher
First Impression	:	May 2023
Copies	:	1000
Pages	:	viii + 268
Price	:	525/-
Size	:	Crown
Paper	:	80 GSM Maplitho
Printed at	:	B.G. Printers, Dharwad. 98452 70114
ISBN No	:	**978-93-92427-02-2**

ಅನುಭಾವ (ಶರಣರು ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ದಾರ್ಶನಿಕರು)

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು	:	ಡಾ. ವೀಣಾ ಹೂಗಾರ,
ಸಂಪಾದಕರು	;	ಡಾ. ಶಿವಾನಂದ ಬ. ಟವಳಿ, ಡಾ. ರಹಮಾನ್ ಗೊರಜನಾಳ, ಶ್ರೀ ಬಾಬು ಬೆಣ್ಣಿ
ಪ್ರಕಾಶಕರು	:	ಬಸು ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ, ಸಾ॥ ಬಮ್ಮಿಗಟ್ಟಿ, ತಾ॥ ಕಲಘಟಗಿ ಜಿ॥ ಧಾರವಾಡ- ೫೮೧೨೦೪ ದೂ. ಸಂ.: ೯೭೩೮೬೬೪೮೭೭
ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ	:	ಮೇ ೨೦೨೩
ಪುಟಗಳು	:	viii + ೨೬೮
ಪ್ರತಿಗಳು	:	೧೦೦೦
ಹಕ್ಕುಗಳು	:	ಪ್ರಕಾಶಕರದು
ಬಳಸಿದ ಕಾಗದ	:	೮೦ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಮ್.
ಬೆಲೆ	:	ರೂ. ೫೨೫/-
ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ	:	ಶ್ರೀ ಪ್ರಭಾಸ ಮಣ್ಣಮ್ಮನವರ, ಧಾರವಾಡ
ಒಳಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ	:	ಶ್ರೀಮತಿ ಮಂಜುಳಾ ಶಿವಾನಂದ ಟವಳಿ
ಮುದ್ರಕರು	:	ಬಿ. ಜಿ. ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಧಾರವಾಡ. ೯೮೪೫೨ ೭೦೧೧೪

ವಿ.ಸೂ.- ಇಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಲೇಖಕರವೇ ಹೊರತು ಸಂಪಾದಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲ.

ISBN : 978-93-92427-02-2

• ಶರಣರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ ದಾಸೋಹ ..5
– ಡಾ.ಸುಮಂಗಲಾ ಮಟ್ಟಿ
• ಸರಹಪಾದನ ದೋಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ಅರಿವಿನ ದರ್ಶನ ..5
– ಡಾ. ಶ್ರದ್ಧಾ ಬೆಳದಡಿ.
• ಶರಣರ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗಳು ಮತ್ತು ದಾಸಶ್ರೇಷ್ಠರು ..5
– ಡಾ. ಸುಧಾ ಎಸ್. ಕೌಜಗೇರಿ
• ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ..5
– ಡಾ.ಸುರೇಶಗೌಡ ಪಿ. ಗೌಡರ
• ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ...62
– ಡಾ. ಕೆ. ಜಿ. ಚವಾಣ
• ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ದಾರಿದೀಪ ...65
– ಡಾ. ಮಂಜುನಾಥ ಬ ಪಾಟೀಲ
• ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆಯ ಶರಣ ದಂಪತಿಗಳು ...67
– ಡಾ. ಗೌರಮ್ಮಾ ರೇವಣಪ್ಪ ಏಳಂಗಡಿ
• ತ್ರಿವಳಿ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಸಮಾನ ಆಶಯಗಳು ...69
– ಡಾ. ಸೀತಾರಾಮ ಪಿ.
• ಜನಪದ ಶರಣ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡಯ್ಯನ ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆ ...71
– ಡಾ. ನೂರಂದಪ್ಪ ಎನ್. ಪಡಶೆಟ್ಟಿ
• ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಆಯ್ದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ದನಿ ...74
– ಡಾ. ಲತ ಕಂಚೇನಹಳ್ಳಿ
• ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಚಿಂತಕರು ...76
– ಶ್ರೀ ಬಾಬು ಅ. ಬೆಣ್ಣಿ
• ವಚನಕಾರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ತತ್ತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ...79
– ಡಾ. ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಸಂಡೂರು
• ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ...82
– ಡಾ. ಶೈಲಜಾ ತ. ಅಮರಶೆಟ್ಟಿ
• ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್, ಪ್ಲೇಟೋ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ..84
– ಡಾ. ಸವಿತಾ ಎಸ್.ಜಾಲಗೇರಿ
• ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ 'ಸಾವಿತ್ರಿ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಆಶಯ ದರ್ಶನ ..86
– ಡಾ. ಸುಜಾತ ದೇವರಮನಿ
• ವಚನ ಚಳುವಳಿ; ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯ ಆಶಯಗಳು ..89
– ಡಾ. ರಮ್ಯ ಎನ್
• ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ..91
– ಡಾ. ಮಹಾಂತೇಶ ದುರಗಣ್ಣವರ,

 ISBN : 978-93-92427-02-2

ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆಯ ಶರಣ ದಂಪತಿಗಳು

- ಡಾ. ಗೌರಮ್ಮಾ ರೇವಣಪ್ಪ ವಿಳಂಗಡಿ (ಜಿ.ಎಸ್.ಡಿಗ್ಗಿ) ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಙ್ಮಯ ಸಂಕುಲ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕ್ ಅಹಿಲ್ಯಾದೇವಿ ಹೋಳ್ಕರ್ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ.

ಲಿಂಗ-ವರ್ಗ ಬೇಧಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು 12ನೇ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಜಗದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕೆಡಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಶರಣರು ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಸಮಾಜ ಸುಭಿಕ್ಷವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಕಾಯಕವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕಾಯಕವು ಸಮಾನವಾದುದು. 'ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ' ಎಂಬ ನುಡಿಯನ್ನು ಅಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದರು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶರಣದಂಪತಿಗಳು ಕಾಯಕದ ಜೊತೆಗೆ 'ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಹಿತವಾಗಿಪ್ಪುದು ಶಿವಂಗೆ' ಎಂಬಂತೆ ಬದುಕಿ ತೋರಿಸಿದರು.

- ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಲಕ್ಕಮ್ಮ

ಕಾಯಕ ಮತ್ತು ದಾಸೋಹ ತತ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಾಳಿದ ದಂಪತಿಗಳು ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಲಕ್ಕಮ್ಮರು. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಿಂಗಸುಗೂರಿನ ಅಮರೇಶ್ವರ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಬಂದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾದಾ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಜೀವನ ಇವರದು. ಮಾರಯ್ಯನು ಬಸವಣ್ಣನ ಮಹಾಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತರುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಪತಿಯು ಆಯ್ದುತಂದ ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹಕ್ಕೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸುವ ಸದ್ಗೃಹಿಣಿ. ಕಾಯಕ ದಾಸೋಹಗಳು ಅವರ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. 'ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಶಿವನ ಮುಂದಿನ ನಂದಾದೀಪದಂತೆ' ಎಂಬಂತೆ ಸಹಬಾಳ್ವೆಯ ಜೀವನ ಇವರದು. ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ, ಸರಳತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಉದಾರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಇವರದಾಗಿತ್ತು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾಣುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಂಡ ಇವರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆಂದೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾಯವಾಗಿ ಕಾಡಲಿಲ್ಲ.ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಬದುಕಿದನು. ವಚನದ ಮೂಲಕ ಕಾಯಕ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

'ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದಡೆ ಗುರುದರುಶನವಾದರೂ
ಮರೆಯಬೇಕು
ಲಿಂಗಪೂಜೆಯಾದರೂ ಮರೆಯಬೇಕು.
ಜಂಗಮ ಮುಂದಿದ್ದರೂ ಹಂಗುಹರಿಯಬೇಕು
ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸವಾದ ಕಾರಣ
ಅಮರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವಾಯಿತ್ತಾದಡೂ ಕಾಯಕದೊಳಗು'

ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವನ ಕಾಯಕನಿಷ್ಠೆ, ಸರ್ವಸಮರ್ಪಣಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಯಕದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಗುರುದರುಶನ, ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮರೆಯಬೇಕು. ಜಂಗಮ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡದೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಇಂತಹ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಕಾಯಕ ತತ್ವದ ಶರಣ ಮಾರಯ್ಯನಿಗೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದಲೇ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಯಕದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸತಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಗಂಡನಿಗಿಂತ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೇ ಇದ್ದಳು. ಗಂಡನಿಗೇ ಕಾಯಕದ ಸಮಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟ ಮಾರಯ್ಯ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನೊಂದಿಗೆ ಕಾಯಕ ತತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು 'ಕಾಯಕ ನಿಂದಿತ್ತು ಏಳಯ್ಯಾ ಎನ್ನಾಳ್ದನೇ' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ದಿನ ಮಾರಯ್ಯ ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಕಾಯಕ ಅಕ್ಕಿ ಆಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮಹಾಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದು ಮಡದಿಯ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಲಕ್ಕಮ್ಮಳು ತನ್ನ ಗಂಡ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಕಿ ತಂದನೆಂದು ಖುಷಿ ಪಡುವದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ 'ಒಮ್ಮನವ ಮೀರಿ ಇಮ್ಮನದಲ್ಲಿ ತಂದಿರಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಬೋನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುರಿದು ಬನ್ನಿ ಇದು ನಿಮ್ಮ ಮನವೋ ಬಸವಣ್ಣನ ಅನುಮಾನದ ಚಿತ್ತವೋ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ.

'ಆಸೆಯೆಂಬುದು ಅರಸಂಗಲ್ಲದೆ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗುಂಟೆ? ಈಸಕ್ಕಿಯಾಸೆ ನಿಮಗೇಕೆ? ಈಶ್ವರನೊಪ್ಪ' -ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಿತ್ಯದ ಕೂಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುರಿದು ಬರುವಂತೆ ಹೇಳತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ಜಂಗಮಸ್ತೋಮಕ್ಕೆ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಬಿನ್ನೈಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಯಕದಿಂದ ಬಂದ ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಜಂಗಮರಿಗೆ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಸಾದ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಪ್ರಭುದೇವರು 'ಕಾಯಕದ ಮಹಿಮೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು' ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು 'ಮನೆ ನೋಡಾ ಬಡವರು, ಮನ ನೋಡಾ ಸಂಪನ್ನರು' ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಸೆಯ ಪಾಶವನ್ನು ಆತ್ಮದಿಂದಲೆ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದ ಶರಣರ ಭಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾಯಕ ಬೇಕೆಬೇಕು. ಕಾಯಕದ ಘನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ-

'ಮನಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಬಡತನವಲ್ಲದೆ
ಚಿತ್ತಶುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕವ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ

ISBN : 978-93-92427-02-2

ಸದ್ಭಕ್ತಂಗೆ ಎತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತಾನಾಗಿಪ್ಪಳು'- ಭಾವನೆಗಳು ಶುದ್ಧವಿದ್ದಾಗ ಒಳ್ಳೆಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಶುದ್ಧತೆಯಿಂದ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಯಶಸ್ವಿ ಕಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು ಎಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಬಡತನವೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ 'ಮನ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಬಡತನ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಯಕದ ಉದ್ದೇಶ ಪರಿಶುದ್ಧ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ದರ್ಶನ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಚನದ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

- ಅಮುಗೆ ದೇವಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮ:

12ನೇಶತಮಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರಣದಂಪತಿಗಳು. ಇವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುಳುಜೆ. ನೇಯ್ಗೆ ಕಾಯಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮುಗೆ ದೇವಯ್ಯನು 'ಸದ್ಗುರುಸಿದ್ಧ ಸೋಮನಾಥ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ 30 ವಚನಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ವೀರಶೈವ ತತ್ವಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಬರೆದ ಒಂದು ಸ್ವರವಚನದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಂಗ ದಿನಗಣನೆಯ ಬಗ್ಗೆ 'ಯುಗಯುಗದೊಳಗೆ ಒಂದು ನಡೆವುತಿದೆ ಒಂದಡಿಯಲ್ಲಿ ತೊಲಗುವದು ದಿಟ ವೆನ್ನಿರಯ್ಯ' ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳು ಸುತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ಗ್ರಹಗಳು. ಗ್ರಹಗಳಸುತ್ತ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಒಂದು ಗತಿಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಶರಣೆ. ಇವಳು ಬರೆದ ಸು. 116 ವಚನಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಈಕೆಯ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ 'ಅಮುಗೇಶ್ವರಲಿಂಗ'. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವು, ಆಚಾರ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಸಮಾಜವಿಮರ್ಶೆ, ಭಕ್ತಿ, ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಇವೆ. ಈಕೆ ಪತಿಯ ಕಾಯಕ-ದಾಸೋಹ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ರಾಯಮ್ಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಡಂಬನೆಯೇ ವಚನಗಳ ಮೂಲ ಆಶಯವಾದಂತಿವೆ. 'ಹೊನ್ನಬಿಟ್ಟಡೇನು? ಹೆಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಡೇನು? ವಿರಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲನೇ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಕಾಗೆಯ ಮರಿ ಕೋಗಿಲೆಯಾಗಬಲ್ಲುದೆ? ಆಡಿನ ಮರಿ ಆನೆಯಾಗಬಲ್ಲುದೆ?' ಎಂಬ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಂಕೇತ ಬಳಸಿರುವದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ. ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಯಾವ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೇ ಖಂಡಿಸಿರುವಳು.

- ಗಜೇಶ ಮಸಣಯ್ಯ ಮತ್ತು ಗಜೇಶ ಮಸಣಮ್ಮ

ಗಜೇಶ ಮಸಣಯ್ಯ ಒಬ್ಬಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಸಾರಿ. ಶರಣ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ವಚನಕಾರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಈತನ ವಾಸಸ್ಥಳ ಕುರಿತು ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಕ್ಕಲಕೋಟ ತಾಲೂಕಿನ ಕರಜಗೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕರಜಗಿ ಇವೆ. ಮಸಣಯ್ಯನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಾದ 'ಗಜೇಶ್ವರ' ದೇವಾಲಯ ಈ ಕರಜಗಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. 6 ಕಿ.ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆತೊರೆ ಹೆಸರಿನ ಹಳ್ಳ ಇರುವದು. ಮಸಣಯ್ಯ ಲಿಂಗಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಕುಳಿತ ಸ[ರಿ] ಆಗಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿಗೂ ಇದು ನಿದರ್ಶ[ನ]. 'ಮಹಾಲಿಂಗ ಗಜೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವನ್ನಿಟ್ಟು[ಕೊಂಡು] ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಜೇಶ ಮ[ಸಣಯ್ಯನ] ವಚನಗಳು ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವುಗ[ಳು].

'ಬಾಲಕ ಹಾಲಸವಿದಂತೆ, ಮರುಳಿನ ಮನದ ಹ[...]
ಮೂಗ ಕಂಡ ಕನಸಿನಂತೆ, ಮೈಯರಿಯದ ನೆಳ[...]
ಬಂಜೆಯ ಮನದ ನೇಹದಂತೆ ಮಹಾಲಿಂಗ
ಗಜೇಶ್ವರನೊಲವು ನೋಡವ್ವಾ' - ಹೀಗೆ ಲಿಂ[ಗಾಂಗ]

ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೇಳುವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣ [...] ದೃಷ್ಟಾಂತ, ಅಲಂಕಾರಗಳ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. 'ಇದ್ದಿಲ [...] ರಸದಂತೆ', ಕಾಮಂಗಂಜಿ ಚಂದ್ರಮನ ಮರೆಹೊ[...] ರಾಹುಕೊಂಡಂತಾಳವ್ವ' ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಪಡೆನು[ಡಿ] ಲೋಕಾನುಭವಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ.

'ಗಜೇಶ ಮಸಣಯ್ಯನ ಪುಣ್ಯಸ್ತ್ರೀ' ಎಂದೇ ವಚ[ನಗಳು] ದೊರೆತಿವೆ. ಈಕೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹೆಸರು ತಿಳಿದು ಬಂದಿರು[ವುದಿಲ್ಲ]. ಈಕೆಯ 10 ವಚನಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. "ಮಸಣ[ಪ್ರಿಯ] ಗಜೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನ ರಚಿಸಿರು[ವ] ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಪ್ರಭುದೇ[ವ] ಮರುಳಶಂಕರದೇವರನ್ನು ನೆನೆದಿರುವಳು. ಗುರು[ವಿಂಗೆ] ಗುರುವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸ[ವಣ್ಣ] ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಜಂಗಮವಾಗಿ ಪ್ರಭುದೇವ, ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದ[ವಾಗಿ] ಮರುಳಶಂಕರದೇವ ಇವರೆಲ್ಲರಿಂದ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಿಯಾ[...] ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. 'ಹೊನ್ನಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗವನೊಲಿಸಬೇಕೆಂಬ[ರು] ಹೊನ್ನಿಂಗೆಯೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆಯೂ ವಿರುದ್ಧವೇ?, ಹೆಣ್ಣ[ಬಿಟ್ಟು] ಲಿಂಗವನೊಲಿಸಬೇಕೆಂಬರು ಹೆಣ್ಣಿಂಗೆಯೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆಯ[ೂ] ವಿರುದ್ಧವೇ? ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಇದು ಕಾರಣ ಅರಿವಿ[ನಿಂ] ಕಂಡೊದಗಿದ ಸುಖವು ಮಸಣಪ್ರಿಯ ಗಜೇಶ್ವರಾ' ಹೊ[ನ್ನು], ಹೆಣ್ಣು, ಮಣ್ಣು, ಅಂಗ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಜಗತ್ತು ಇವುಗಳು [...] ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದುಕೊಂ[ಡು] ಲಿಂಗ ಕಾಣುವದು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ[ವೆ] ಎನ್ನುವದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅರಿವಿಂದ ಕಂಡೊದ[ಗಿದ] ಸುಖವೇ ನಿಜಸುಖ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಶರಣದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಭಾವ, ತ[...] ಅನುಭವ, ಅಗಾಧ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಂದ ವಿನೂತನ ಕ್ರಾಂತಿಯ[ನ್ನು] ಮಾಡಿದರು. ಕಾಯಕನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂ[ಡು] ಸಮೃದ್ಧ ಬದುಕು ಬದುಕಿದರು. ಬದುಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರ[ೂ] ಕಾಯಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಾಯಕದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊ[ರೆ] ಯುವದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜೀವನದ[ಲ್ಲಿ] ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿದ್ದವು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಮಹಾಮನೆಯ ಮಣಿಹ – ಪ್ರಾ. ಶಂಕರಗೌಡ. ಬಿರಾದಾರ.
2. ಶರಣ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ – ಸಂ.ಡಾ. ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ. ಧಬಾಲೆ.
3. ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ – ಡಾ. ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ.
4. ಗಡಿನುಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲ್ಲರಿ – ಡಾ. ಗೀತಾ ಡಿಗ್ಗೆ.

ಅನುಭಾವ

ಇಂದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾಳೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯ. ಸಮೃದ್ಧ ಸಮಾಜವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಹೊಣೆಯು ಎಲ್ಲರದ್ದು. ಈ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಧಾರವಾಡದ ಕೆ.ಎಲ್.ಇ.ಯ ಶ್ರೀ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಪದವಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯವು **'ಶರಣರು ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ದಾರ್ಶನಿಕರು'** ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಒಂದು ದಿನದ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಇಂತಹ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು 'ಅನುಭಾವ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ.

'ಜ್ಞಾನವು ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ; ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸ್ವತ್ತೂ ಅಲ್ಲ.' ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಸಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬರವಣಿಗೆಯು ಬದಲಾಗುತ್ತ ವಿಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಕುಲಗಳು ತತ್ವ-ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ, ಇಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿವೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತನ ಗೋಷ್ಠಿಗಳು, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಬೋಧನೆ, ಉತ್ತಮ ಪರಿಸರದ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸ್ವಅಧ್ಯಯನದೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬಸು ಪ್ರಕಾಶನವು ಈಗಾಗಲೇ ಕನ್ನಡದ ಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಹಾಗೂ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಬರಹಗಾರರ ಳಶಿಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ 'ಪುನರ್ನವ' ಎಂಬ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿದೆ. ಸಹೃದಯರ ಸಹಕಾರದಿಂದ 'ಪುನರ್ನವ'ದ ಎಂಟು ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಹೊರಬಂದಿದ್ದು ಪ್ರಕಾಶನವು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಪ್ರಕಾಶನವು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ. ಪುಸ್ತಕಗಳೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ತಾರ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು. ಸದಭಿರುಚಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಹೃದಯರ ಮನದಲ್ಲಿರುವ ಬಯಕೆ ನಮ್ಮದು.

– ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಬಸು ಪ್ರಕಾಶನ ಧಾರವಾಡ
ಸಾ॥ ಬಮ್ಮಿಗಟ್ಟಿ, ತಾ॥ ಕಲಘಟಗಿ, ಜಿ॥ ಧಾರವಾಡ-581 204
ದೂ.ಸಂ: 87221 41801, 97386 64877
Email-basuprakashana@gmail.com

ISBN: 978-93-92427-02-2

ಬೆಲೆ: 525/-

पन्नाशीनंतरचे आकलन

संपादक

गणेश मोहिते

ISBN : 978-93-84470-78-4

पाचोळा : पन्नाशीनंतरचे आकलन
संपादक : गणेश मोहिते
Pachola : Pannashinantarche Akalan
Ganesh Mohite

प्रकाशक :
बाळासाहेब घोंगडे
अक्षरवाङ्मय प्रकाशन,
सारस पार्क,
नऱ्हे-धायरी, पुणे - ४१
संवाद : ९८३४०३२०१५

© जयश्री मोहिते

प्रथम आवृत्ती :
२६ जून, २०२३

मुखपृष्ठ :
सरदार जाधव, औरंगाबाद

मुद्रक :
बालाजी एंटरप्राइजेस,
धायरी, पुणे-४१

किंमत :
२६० रुपये

अ नु क्र म

संपादकीय । नऊ

१. पाचोळा : मानवी प्रेरणांच्या नाट्याचे दर्शन
। सुधीर रसाळ । १५
२. पाचोळा : जीवनस्पर्शी यशस्वी शोकांतिका
। भास्कर चंदनशिव । ४१
३. पाचोळा : एक पुनर्विचार
। सतीश बडवे । ५०
४. पाचोळा : अस्तित्वलोपाची कादंबरी
। नितीन आरेकर । ५९
५. पाचोळाची आवाहनप्रियता
। रणधीर शिंदे । ७५
६. पाचोळा : जगण्याच्या पन्नाशीपार 'पाला'पाचोळा
। दासू वैद्य । ८५
७. 'पाचाळा'ची पन्नाशी
। भीमराव वाघचौरे । ९२
८. पाचोळा : पन्नास वर्षांनंतरही ग्रेट कलाकृती
। बालाजी मदन इंगळे । १००
९. अजुनी 'पाचोळा' उडे नभात
। प्रसाद कुमठेकर । १०८
१०. 'पाचोळा'विषयी...भाषेच्या अंगाने
। केशव खटिंग । ११५
११. पाचोळा : समकालीनत्वाची पन्नास वर्षं
। बालाजी सुतार । १२१
१२. कारागीर व कारागिरीचा 'पाचोळा'
। विजय जावळे । १३०
१३. 'पाचोळा' पन्नाशीच्या निमित्ताने
। दत्ता घोलप । १४६

'पाचोळा' पन्नाशीच्या निमित्ताने

दत्ता घोलप

: १ :

शालेय जीवनात मी शिकत असताना, रा. रं. बोराडे यांची 'धुणं' ही कथा अभ्यासाला होती. पुढे मराठी विषयाचा विद्यार्थी म्हणून वाङ्मयेतिहास, ग्रामीण साहित्य, कादंबरी अभ्यास अशा कोणत्या ना कोणत्या टप्प्यावर त्यांची 'पाचोळा' ही कादंबरी भेटत राहिली. सतत पाठपुरावा करत राहिलेली ही कादंबरी १९७१ साली प्रकाशित झाली. नेमाडे म्हणतात त्याप्रमाणे ९०% पुस्तके एकदोन वर्षांतच नाहीशी होतात. मराठी साहित्यामध्ये बालमृत्यूचं एवढं प्रमाण असतानाच्या काळात 'पाचोळा' पन्नास वर्षे टिकून राहिली. 'पाचोळा'च्या पन्नास वर्षांच्या वाटचालीचा धांडोळा घेतल्यास या कादंबरीच्या आवाहकत्वासंबंधी आपल्याला काही महत्त्वपूर्ण घडामोडी हाती येतील. साठोत्तरी मराठी कादंबरीच्या वाटचालीसंबंधी काही निरीक्षणे नोंदवता येतील. मराठी वाचकांच्या कादंबरी या साहित्यप्रकाराच्या अभिरूचीसंबंधी काही अनुमान करता येईल.

मराठी साहित्यव्यवहारात रा. रं. बोराडे यांची लेखक म्हणून ओळख 'पाचोळा' कादंबरीनेच अधोरेखित केलेली आहे. त्यांचे इतर लेखन त्यापुढे

शोकात्म कहाणी मराठीच्या मुख्यधारेत स्वीकारली गेली. त्याच उदार परंपरेकडे यापुढील काळातही मराठी साहित्यव्यवहार राहिला तर 'पाचोळा'चे प्रवाहीपण पुढेही राहील.

साठोत्तरी काळात एकीकडे तपशीलवार भौगोलिकतेसह ग्रामीण जीवनचित्रण करणाऱ्या, वास्तवाचे तपशीलवार भरताड भरणा करणाऱ्या कादंबऱ्या येत होत्या. या पार्श्वभूमीवर 'पाचोळा' मौजेच्या परंपरेला साजेशी आटोपशीर आणि गतिमानतेने घटना घडामोडी घडवत आकारते. एकापाठोपाठ घटना घडलेल्या दाखवून त्याची तीव्रता ठळक केली जाते. त्याचा परिणाम जोरकस होतो. शोकात्मतेकडे मार्गक्रमण करणाऱ्या या कथानकातील घटनाही बुडत्याचा पाय खोलात याप्रमाणे ढासळत जाणाऱ्या गंगारामच्या वाटचालीचा गतिमानतेने वेध घेतात, याचा तीव्रतर परिणाम होतो.

: ३ :

'पाचोळा'च्या कथानकरचनेचा विचार न करता, तिच्यातील आवाहनपरतेचा विचार अगत्याचा ठरतो. 'पाचोळा' या कादंबरीची जन्मकथा बोराडे यांनी लिहिली आहे. अलीकडील आवृत्तीमध्ये शेवटी दिलेली आहे. कादंबरीसारखे दीर्घ पल्ल्याचे रचित आणि रचलेपणाची सजगता लेखकाचं लेखकपण अधोरेखित करते. प्रतिभेचा झटका वगैरे हे साहित्यशास्त्र कादंबरी या साहित्यप्रकाराला लागू पडत नाही. कादंबरीलेखन ही ठरवून करण्याची कृती आहे. याचे सजग भान 'पाचोळा'च्या निर्मितीप्रक्रियेतून दिसते. बोराडे यांनी प्रथमतः ही कादंबरी सोनाराच्या जीवनावरती केंद्रित केली होती. सुवर्णबंदीचा कायदा आणि शहरीकरणामुळे ढासळत चाललेला सोनारकीचा व्यवसाय या भोवती कथानकाची उभारणी केली होती. याविषयी बोराडे लिहितात, ''कादंबरीचे लेखन मी संपविले आणि सुवर्णबंदीच्या प्रश्नातच कादंबरी गुरफटली असल्याचे माझ्या लक्षात आले. सुवर्णबंदीमुळे खेड्यातील सोनाराचे जीवन मुळासकट हादरून गेले होते हे खरे, हा हादरा इतका जबरदस्त होता की, त्यामुळे खेड्यातील कारागीर या नात्याने धीर सुटत चालेले सोनाराचे जीवन या हादऱ्याने ढासळून पडले हेही खरे, पण या प्रश्नाभोवतीच कादंबरी घोटाळत राहावी हे मला अपेक्षित नव्हते. सुवर्णबंदीचा प्रश्न कितीही महत्त्वाचा असला तरी त्याचे स्वरूप तात्कालिक होते. शिवाय या प्रश्नातच कादंबरी गुरफटली असल्यामुळे या कादंबरीला काहीसे स्थूल स्वरूप आले होते. सुवर्णबंदीचा कायदा व त्याचा सोनाराच्या जीवनावर झालेला परिणाम इतकाच तिचा

आवाका मर्यादित होता.'' (पृ. ९८) समकाळातील महत्त्वाच्या प्रश्नावर जरी आपण लिहीत असलो तरी त्यामधील तात्कालिकता आणि मर्यादित आवाका लेखक बोराडे यांच्या लक्षात आला. म्हणूनच त्यांनी पुढे सोनाराची जागा शिंप्यास दिली. खरे तर ही फक्त एका व्यक्तीची किंवा कुटुंबाची कहाणी न होता ती खेड्यातील ढासळत चाललेल्या बलुतेदारीची, बदलत्या काळात शहरीकरणाच्या पार्श्वभूमीवर उद्ध्वस्त होत जाणाऱ्या पारंपारिक कारागिरी अशा संबंध गावगाड्याची आणि कोणत्याही काळात बदलाला सामोरे जाताना पडझड होणाराची ही कहाणी ठरली. येथेच 'पाचोळा'ने कालातीतता आणि सार्वत्रिकता सामावून घेतली. आज पन्नास वर्षानंतरही आपण 'पाचोळा'ची चर्चा करतो यामागचे हेच मुख्य कारण आहे.

आणखी एका संदर्भात विचार करावा लागतो, पन्नास वर्षापूर्वी खेड्याच्या पार्श्वभूमीवर कादंबरी लिहिताना 'गंगाराम शिंपी' आणि त्याच्या शोकात्मतेला कारण ठरलेला 'गरड' या दोन व्यक्तिरेखा कादंबरीत उभ्या केल्या आहेत. गरड ही व्यक्तिरेखा खलनायक म्हणून येते. गंगारामच्या मर्यादित शक्तीपुढे गरड चित्रित करताना बोराडे यांनी दाखवलेली सजगता महत्त्वाची आहे. याविषयी बोराडे लिहितात, ''अशा परिस्थितीत गरडाने प्रकट रूप घ्यायचे नाकारले तरी चालण्यासारखे होते. उलट, प्रकट रूप घेतले असते तर त्याने सबंध कादंबरीच गिळून टाकली असती. कादंबरीला अतिशय भडक, स्थूल स्वरूप आले असते. ते टाळण्यासाठी त्याला अप्रकट स्वरूपात ठेवणे हेच योग्य होते.'' (पृ. १०२) त्यामुळे गरड ही व्यक्तिरेखा कुठेच दृश्यस्वरूपात प्रकटत नाही. ती प्रवृत्ती म्हणून उभी राहतेच, शिवाय व्यवस्थेचा हस्तक्षेप दृश्य स्वरूपात असतो. व्यवस्था मात्र अदृश्य स्वरूपात कार्यरत असते. हे त्याकाळात दाखवून देण्यात लेखक म्हणून बोराडे यांचे यश आहे. 'दंड घालून धोतर नेसणारा' गरड परंतु गावगाड्यात त्याचे स्थान आणि त्याचे उपद्रवमूल्य कसे आहे ते दाखवते. दुसरा महत्त्वाचा परिणाम गंगारामपुढे गरड प्रकट स्वरूपात दाखवला असता तर कादंबरीतील पात्रे काळ्या आणि पांढऱ्या रंगात येऊन कादंबरी ढोबळ स्वरूपात प्रकट झाली असती. आटोपशीर कथानक रचनेत बोराडे यांनी या सर्व बाबींचा गंभीरपणे विचार केला होता. अदृश्यतेतून प्रभाव गडद करण्याची लेखक म्हणून बोराडे यांची कृती कादंबरीच्या जीवनाशयाला परिणामकारकता देणारी ठरली.

गंगाराम आणि त्याच्या कुटुंबाची वाताहत करणारी व्यवस्था म्हणून गरड पात्राकडे पाहिले तर ती अगदीच जुजबी वाटते. कारण 'दंड घालून धोतर

नेसणारा' असा गरड आहे. परंतु तो गावगाड्यातील वर्चस्व राखून आहे. त्यात गावपातळीवरील जातवास्तव कसे कार्यरत असते हे सूचित करते. आज तर व्यवस्था आक्राळविक्राळ अशी अजस्र स्वरूपात आणि ती सामान्यांना सहजपणे मोडू शकते. व्यवस्थेच्या विरोधी धडका घेणारा आणि मोडून पडणारा अशा चौकटीत पाहिले तर, असमान पातळीवरच्या लढाईत पराभव कोणाचा आणि का होतो हे बोराडे दाखवून देतात. त्यामुळे काळाबरोबर ही संघर्षकथा प्रवाही राहते. या प्रवाहीपणाला आणखी संदर्भ आहेत, बलुतेदारी आणि गावसंबंधातील कादंबरीचा मर्यादित अवकाश विचारात घेतला तर व्यवसायातील मूल्यबदलाचा पारंपरिक आणि आधुनिकतेमधला झगडा, गंगाराम आणि भाना या दोन पिढ्यांमधील संघर्ष आहे. म्हणूनच ही शोकात्मिका बदलत्या काळाला सामोरं जाताना होणाऱ्या दमणुकीची जशी आहे तसेच या सर्व परिस्थितीतून येणारी चिडचिड, हेकेखोरपणा आणि हतबलता हे सर्व परिस्थितीशरणतेतून आलेले असते याचे नेमके सूचन होते. स्वभावरेखनात व्यक्तिमत्त्वाची घडण ही भोवतालाने प्रभावित असते याचे सूक्ष्म कंगोरे येतात. व्यवस्था दाबाने बळी ठरलेली कुटुंबकहाणी वाचकमनावर कायमचा ओरखडा ओढते.

: ४ :

कादंबरीच्या आशयाविष्काराच्या दृष्टीने कादंबरीचे कथन/निवेदन महत्त्वाचे असते. कारण कादंबरीकाराला कादंबरीचे जग वाचकांपुढे उकलण्याचा तो दृष्टिनियंत्रण बिंदू असतो. 'पाचोळा'मध्ये गंगारामच्या शोकात्मतेची उकल ही पारबतीच्या निवेदनातून होते. पारबती ही कादंबरीची निवेदिका केल्यामुळे कुटुंबाच्या अगदी तळपातळीवरचा दर्शनबिंदू प्राप्त होतो. त्यामुळे तानीला दुधकाला करून देण्याची वाटी फुटलेली असते इथपासूनचे सूक्ष्म कंगोरे या निवेदनातून उजागर होतात. अधिकच्या बाजू सांगून होतात. ग्रामवास्तवाच्या पातळीवर कुटुंबाचे तळकोपरे धुंडाळले जातात. स्त्री अनुभवाच्या प्रौढ, प्रगल्भ आणि समंजस नजरेतून हे जीवनदर्शन घडते. कृतीच्या पातळीवर गंगाराम आणि मनोमय आघात पारबतीच्या नजरेतून येतात. यामुळे कुटुंबाची कशी दाणादाण उडते, याविषयीच्या सर्व शक्यता यातून पुढे येतात.

'पाचोळा' या कादंबरीच्या पहिल्या वाचनाचा ठसा हा पारबतीच्या संवेदनापटात वाचक सामावला जाईल असा होतो. वाचकमनाची संवेदनशीलता सतत जागती ठेवणारी ही कादंबरी आहे. पारबतीच्या नजरेनं कुटुंबाचा शोकात्म

स्वर व्यक्त होतो. वैचारिक आवाहकत्वापेक्षा भारतीय कुटुंबपद्धतीतील स्त्रीमनाचा व्हॉईस कसा असू शकतो हे पारबतीच्या कथनातून पुढे येते. कुटुंबाची पडझड रोखण्याचा ती सतत प्रयत्न करते. पण भारतीय स्त्रीचे त्याकाळात जे स्थान कुटुंबाच्या निर्णयप्रक्रियेत होते तेच पारबतीचे आहे. त्यामुळे तिचा व्हाईसलेस व्हाईस ठळक होतो. हे कोणत्या काळात...ज्या काळात मराठी कादंबरी प्रामुख्याने तरुणाच्या नजरेचं जग दाखवत होती, तारुण्यसुलभ भावविश्वाचे चित्रण करत होती त्या काळात प्रौढ-प्रगल्भ स्त्रीची नजर जीवनविश्व न्याहाळण्यासाठी महत्त्वाची ठरली आहे.

: ६ :

मराठीत लेखक प्रामुख्याने आपल्या जातजाणिवेला ओलांडून इतर जातीचा नायक आणि ज्या जातसमूहातून आलेलो आहोत त्या हितसंबंधी समूहाला खलनायकाच्या ठिकाणी ठेवत नाहीत. अपवाद म्हणून भास्कर चंदनशिव यांचे कथालेखन, आनंद विंगकर यांची 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' किंवा अगदी अलीकडे आलेल्या विजय जावळे यांच्या 'लेकमात' या कादंबरीचा उल्लेख करता येईल. लेखकाचा वैयक्तिक मूल्यविचार या अर्थाने नैतिकतेचा विचार केला तर लेखक म्हणून बोराडे आपल्या जातजाणिवेला ओलांडून समग्र माणूसपणाचे भान दाखवतात. मध्यमजातीच्या आपल्या वर्गभानाच्या खलप्रवृत्ती ठळकपणे पुढे ठेवून वाचकाला शिंप्याबद्दलच्या सहानुभावात पारबतीच्या संवेदनपटात सामावून घेतात. लेखक म्हणून बोराडे यांचे हे यश आहे.

साठोत्तरी काळात यांत्रिकीकरणाच्या लाटेत कारागीर, बलुतेदार, शेतमजूर विस्थापित झाले. पन्नास वर्षानंतर आता शेतकरी आणि पर्यायाने गावच विस्थापित होऊ लागला आहे. ज्या कुणब्याने गाव वसवला तोच आता आत्महत्येच्या कडेलोटावर आहे. गंगाराम हा मानी स्वभावाचा आहे. त्याला स्वतंत्रपणे जगायचे आहे. या स्वतंत्रपणे जगण्याचे वास्तवात काय होते हे कादंबरीत फार नेमकेपणाने आले आहे. गरड नावाची जी अदृश्यव्यवस्था होती तिचे कारनामे गावापुरते सीमित होते. ती व्यवस्था आता अक्राळविक्राळ झाली आहे. अमेरिकेतील एखादी कंपनी तुमच्या पायाखालची जमीन कधीही काढून घेऊ शकते. समोरासमोरचा झगडा तेव्हाही नव्हता आणि आताही नाही. तरी शत्रू अदृश्य आणि त्याची सीसीटीव्ही नजर मात्र सामान्यांवर रोखलेली अशी आजची परिस्थिती आहे. सामान्यांच्या संघर्षाचे एक पूर्वसंचित

मराठीसारख्या प्रादेशिक भाषेत समकालीनतेच्या संदर्भात 'पाचोळा'ने उजागर केले होते. सामान्यांचे भागध्येय काय राहील किंवा त्यांच्या भवितव्याची जाणीव पन्नास वर्षांपूर्वी करून दिली, हे लेखक म्हणून बोराडे यांचे द्रष्टेपण आहे. म्हणूनच 'पाचोळा' कादंबरीच्या सर्व मर्यादा लक्षात घेऊनही वाचकमनाला ती सतत वेढत राहिली, हे मान्य करावे लागते.

□□□

(पाचोळा, मौज प्रकाशन, मुंबई, दहावी आवृत्ती, पुनर्मुद्रण जाने. २०२० आधाराला घेतली आहे. वरील लेखातील पृष्ठक्रमांक त्याच आवृत्तीतील आहेत.)

□□□

ಶೋಧ ಸಂಕಥನ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಪ್ರೊ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಗೌಡ್ರ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಪಂಚಾಳ

SHODHA SANKATHANA
(A Collection of Seminar Research Articles)
Chief Editor : **Prof. Muttanna Goudra**
Editor : **Dr. Laxmikant Panchal**
Co-editor : **Prof. Sunil Hatti & Prof. Puneetha K.**
© Editor
First Edition : 2022
Copies : 1000
Pages: xii+420
Price: Rs. 400/-
Size: 1/8 Demy
Paper : N.S. Maplitho 70 GSM
Publisher : **Government First Grade College**
Rampur-587 207
Bagalkot Tq. & Dist., Karnataka
ISBN : 978-93-5777-550-2
Cover Page Design: **Sri Basavaraju, Sindhanur**
Layout : **Dr. A. Nagaveni**, Prajwal Graphics, Kamalapura
Print : **Venkatesh Book Printers, Bengaluru**

ಶೋಧ ಸಂಕಥನ
(ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾದ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು : ಪ್ರೊ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಗೌಡ್ರ
ಸಂಪಾದಕರು: ಡಾ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಪಂಚಾಳ
ಸಹ ಸಂಪಾದಕರು : ಪ್ರೊ. ಸುನೀಲ ಹತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಪುನೀತಾ ಕೆ.
ಹಕ್ಕುಗಳು: ಸಂಪಾದಕರದ್ದು
ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೨೨
ಪ್ರತಿಗಳು : ೧೦೦೦
ಪುಟಗಳು : xii+೪೨೦
ಬೆಲೆ : ೪೦೦/-
ಪುಸ್ತಕದ ಆಕಾರ : ೧/೮ ಡೆಮಿ
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ರಾಂಪೂರ-೫೮೭೨೦೭
ತಾ.ಜಿ. ಬಾಗಲಕೋಟ
ಐಎಸ್‌ಬಿಎನ್ ಸಂಖ್ಯೆ : ೯೭೮-೯೩-೫೭೭೭-೫೫೦-೨
ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜು, ಸಿಂಧನೂರು
ಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಡಾ. ಎ. ನಾಗವೇಣಿ, ಪ್ರಜ್ವಲ್ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್, ಕಮಲಾಪುರ
ಮುದ್ರಕರು : ವೆಂಕಟೇಶ ಬುಕ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಲೇಖಕರುಗಳೆ ಹೊಣೆಗಾರರು

೪೭

ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕನ್ನಡ ಹೋರಾಟಗಾರರು

◆ ಶಿವಾನಂದ ತಡವಳ

ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಪ್ಪಟ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಕರ ಪ್ರದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಸೇವುಣರಂಥ ಕನ್ನಡ ಅರಸು ಮನೆತನದವರು ಆಡಳಿತ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನ ಈ ಮಾತು ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಮುಸ್ಲಿಂ, ಮರಾಠಾ, ಪೇಶ್ವೆಗಳು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ತತ್ಪರಿಣಾಮ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ಮುಂಬೈ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಸಹಜ ವಾಗಿಯೇ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಗಡಿರೇಖೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ರಚನೆಯಾಗುವ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವು ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡವು. ಆದರೆ ಅಪ್ಪಟ ಕನ್ನಡ ಬೀಡಾದ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಉಳಿದಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ

ಹೀಗೆ ಹಲವು ವಿರಕ್ತಮಠಗಳ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಹೋರಾಟದ ಚರ್ಚೆಗಳು ಪತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ ಗಡಿನಾಡು ಕನ್ನಡ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸಲಾಯಿತು.

ಎಚ್.ಬಿ. ಬಸವಂತಿ

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಎಚ್.ಬಿ. ಬಸವಂತಿಯವರೂ ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ನಗರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಫಜಲ ಅಲಿ ಕಮಿಷನ್ನವರಿಗೆ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ನಗರವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಅಂಕಿತ ಹಾಕಿದ್ದರು. "ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತ ಕನ್ನಡಿಗರು, ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರ ಬೆಂಬಲ ಸಿಗಲಿದೆ" ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ನಾಗಪ್ಪಣ್ಣ ಕಾಡಾದಿ

ನಾಗಪ್ಪಣ್ಣ ಕಾಡಾದಿ ಅವರು ಗಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕಲೆ, ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್ ಸರದಾರರ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎಲ್.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಕಾಡಾದಿ ಪ್ರಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಕಾರಣಕರ್ತರಾದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾರ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕಾಡಾದಿ ಹೈಸ್ಕೂಲು ನಗರದ ಗಣ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದು, ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಕನ್ನಡ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಐವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಾಡಾದಿ ಬಂಧುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ – ಮರಾಠಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ನಾಗಪ್ಪಣ್ಣ ಅಬ್ಬುಲಪೂರಕರ

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಪಂಚ ಕಮಿಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ನಾಗಪ್ಪಣ್ಣ ಅಬ್ಬುಲಪೂರಕರರು ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಪ್ರದೇಶ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ಚಳುವಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುವ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡಮಯವಾಗಿದ್ದ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ೬೮ ಲಿಂಗಗಳ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ನಾಮಫಲಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಮಠಗಳ, ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳ, ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಬೋರ್ಡುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿದರು.

ಶಂಕರಪ್ಪ ಧಾನಪ್ಪನವರು

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಧಾನಪ್ಪನವರ ಪುತ್ರರಾದ ಶಂಕರಪ್ಪ ಧಾನಪ್ಪನವರು ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ನಗರದಿಂದ ಮುಂಬೈ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂಬೈ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ನಗರ ಸಹಿತ ಗಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಮಿತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ನಗರ ಸಹಿತ ಗಡಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿ ಜನಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾತ್ತರದ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಪಾಟೀಲ

ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರಾದ ಇವರು ಕೊಲ್ಹಾಪುರ, ಅಕ್ಕಲಕೋಟ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೋರಾಡಿದವರು. ಕೇವಲ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೋರಾಡಿದವರೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಪರವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಹೊಳ್ಕಪ್ಪನವರೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಪರವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂಬಯಿಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಮನವಿ ಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ, ಕೊಲ್ಹಾಪುರ, ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡಿಗರ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಟೀಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರಕಾರ ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಪಾಟೀಲರ ಮೇಲೆ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಹಾಕಲು ಆದೇಶ ನೀಡಿತು. ಪೊಲೀಸರು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕನ್ನಡದ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಪಾಟೀಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕಲಕೋಟದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸರು ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಪಾಟೀಲರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಇವರು ಕನ್ನಡ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕನ್ನಡಾಂಬೆಗೆ ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಲ್ಯಾಣಶೆಟ್ಟಿ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಲ್ಯಾಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಗಡಿನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಗಡಿನಾಡಿನ ಕನ್ನಡದ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವಿರತವಾಗಿ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಗಡಿಕನ್ನಡದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಆಗಮಿಸಿ ೨೦ ಜನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳ ತಂಡದ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸೌಧದ ಎದುರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆಸಿ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಎಳು ದಿನ ಪೊಲೀಸ್ ಕಸ್ಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಪಾಟಸ್ಕರ ಹಾಗೂ ಛಟ ಸಮಿತಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಹಾಪುರ, ಅಕ್ಕಲಕೋಟ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನವಿ ಅರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ನಿಯೋಗದ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಶಿವಮೂರ್ತಿಸ್ವಾಮಿಯವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ಕಲ್ಯಾಣಶೆಟ್ಟಿಯವರೇ ಎಲ್ಲ ವಿವರ